

Далі наведемо позитивні і негативні сторони впровадження інноваційних стратегій на підприємстві:

Рис.1. Позитивні і негативні сторони інноваційних стратегій

Як свідчать теорія і практика, інноваційні стратегії через свої особливості є, з одного боку, ефективним управлінським інструментом, а з іншого — створюють низку проблем в управлінні організацією.

Вирішення цих та інших проблем потребує від інноваційного менеджменту поєднання інтересів і узгодженості рішень стратегічного, науково-технічного, маркетингового, виробничого напрямів, що забезпечить координацію й ефективність дій.

Реальна практика розроблення інноваційних стратегій складна, бо за своєю сутністю будь-які стратегічні заходи, що їх проводять підприємства, як уже зазначалось, мають інноваційний характер, адже вони до певної міри ґрунтуються на нововведеннях. Управління інноваціями зачіпає як концептуально-підприємницькі, так і організаційно-процедурні аспекти стратегічного розвитку підприємства і, таким чином, реалізує свою функцію через підсистеми загального стратегічного управління [4].

Висновки. Досвід економічного розвитку підтверджує, що розширене відтворення здійснюється завдяки інноваціям. Вони сприяють модернізації та структурній перебудові економіки країни, підвищенню її конкурентоспроможності, забезпеченню стійкого економічного зростання, зменшенню безробіття та підвищенню добробуту народу. Тому і проблеми інновацій завжди привертали увагу багатьох економістів, що знайшло відображення в багатьох наукових працях. Разом з тим існує потреба у подальшому дослідженні інновацій, оскільки на сучасному етапі економічного розвитку особливої гостроти набуває проблема обмеженості енергетичних ресурсів, подолання технологічного відставання, забезпечення економічної безпеки, — все це вказує на актуальність даної теми дослідження.

Література

1. Павленко І.А. «Економіка та організація інноваційної діяльності» - Київ – КНЕУ, 2004 р.
2. Пурыгина О. Совершенствование инвестиционного процесса как условие трансформации экономики Украины. // Персонал. – 2007. – №5. – С.29.
3. Шляхи підвищення інвестиційної діяльності в Україні: Монографія / За заг. Ред. Федоренко В.Г. – К.: 2003. – с. 154.
4. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник.-К.: “Центр навчальної літератури”, 20404. – 376с.

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ ТА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ

Грох Ю.Ю.

У статті розглянуті демографічні проблеми формування кадрового потенціалу аграрних підприємств, питання розробки концепції політики зайнятості населення в сільськогосподарських районах, запропоновано модель щодо покращення зайнятості населення та розвитку сільськогосподарських територій.

Постановка проблеми. Необхідною умовою реалізації трансформаційних перетворень, основою соціально-економічного розвитку аграрного виробництва є сталість соціально-демографічних процесів на селі. Прискорені темпи урбанізації, адміністративно-територіальні перетворення сільських населених пунктів на міські призвели до поступового розвалу соціально-економічного стану сільських територій, що стало основою формування негативних процесів загострення демографічної кризи, а саме зменшення народжуваності, від'ємного приросту сільського населення, міграційних процесів. Усе це суттєво відобразилося на формуванні кадрового потенціалу аграрних підприємств, оскільки демографічна ситуація села є одним із основних факторів, які впливають на відтворення робочої сили [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями демографічної ситуації та зайнятості сільського населення займалися такі провідні українські науковці як: Д. Богиня, Н. Левчук, Л. Лісогор, І. Петрова, О. Здорозцов, К. Якуба, О.Амосов, О. Бугуцький, А. Колот, В. Збарський, О. Онищенко та багато інших.

Ціль роботи. Дослідити рівень зайнятості сільськогосподарського населення регіону та намітити шляхи поліпшення демографічної ситуації на селі.

Виклад основного матеріалу. Різні регіони країни мають свої особливості розвитку і зміна чисельності трудових ресурсів у кожному окремому взятому регіоні зумовлена впливом різних чинників. Тому доцільно дослідити стан трудових ресурсів у регіональній економічній системі. Недостатньо дослідженими залишаються також питання, пов'язані із особливостями використання трудових ресурсів саме аграрного регіону.

Для Вінниччини АПК є надзвичайно важливим тому, саме тут задіяна значна частина робочого населення, яке щороку зменшується, його питома вага також іде на спад. Так у 2002 році постійне населення налічувало 1763 тис. чол., з них у працездатному віці 956,6 тис. чол., а 2008 р. відповідно 1665,1 тис. чол., з них у працездатному віці 957,2 тис. чол. Питома вага сільського населення у 2002 році становила 54,1%, у працездатному віці 47,7%, а в 2008 – 51,7%, у працездатному віці 46,6%. Виникає питання чому спостерігається такий спад за останні роки. Це говорить про низький рівень життя населення, про зменшення чисельності населення, про міграцію людей за кордон, про недостатню зайнятість і низький рівень оплати праці, про недосконалу політику, про низький економічний рівень країни і регіону в цілому, та про ряд інших питань, які потребують негайного вирішення.

Основною причиною зменшення населення в регіоні є депопуляція, тобто перевищення показників смертності над показниками народжуваності. Частка чисельності населення Вінницької області у загальній чисельності істотно не змінилась, залишаючись на рівні 3,6-3,8%.

У сільській місцевості Вінниччини проживає 51,8% населення області (рис. 1). Щодо структури населення Вінниччини, то ми бачимо, що міське населення у працездатному віці займає 53,4%, а сільське – 46,6%.

Рис. 1. Структура населення Вінниччини

Вінниччина один із небагатьох регіонів України, де сільське населення переважає над міським. Проте останніми роками спостерігається тенденція до зменшення частки сільського населення. Зменшення частки сільського населення зумовлено рядом причин, зокрема: підвищенням показника смертності в сільській місцевості, оскільки велика частина населення – пенсійного та перед пенсійного віку, відплив молоді до міста через неможливість працевлаштування в селі, або кращі умови праці в місті. Зниження чисельності населення працездатного віку і збільшення частки пенсійного віку в сільській місцевості дає змогу зробити висновок про наявність тенденції до старіння населення Вінницької області, а, отже трудових ресурсів [6].

Відсутність рівнопартнерських міжгалузевих взаємовідносин, умов праці й проживання для жителів міста і села, відношення до аграрного виробництва як до економічного та демографічного донора становлять основу поглиблення демографічної кризи. Неякісна сільська освіта обмежує доступ сільської молоді до здобуття престижних спеціальностей, спрямовує сільську молодь на низькооплачувані роботи в містах і за кордоном.

Міграція активної частини сільського населення збільшує показник старіння, призводить до зростання кількості розлучень, зменшення кількості шлюбів та народжування дітей у сільській місцевості.

За даними Держкомстату України, в 2008 році порівняно з 1990 роком чисельність населення в Україні віком до 14 років скоротилася на 41,3%, від 25-44 — на 9%, від 45-64 років — на 7,6%, тоді як віком 15-24 років населення збільшилося на 2,4% і віком понад 60 років — на 21,6%.

Важливо розглянути не тільки фактичні тенденції основних демографічних показників, але і проаналізувати прогноз їх розвитку на майбутнє (до 2050 р.), який був розроблений ученими Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України (табл. 1).

Таблиця 1

Основні параметри комплексного демографічного прогнозу України

Показник	Рік				
	2010	2020	2030	2040	2050
Сумарний коефіцієнт народжуваності	1,3	1,4	1,5	1,5	1,5
Коефіцієнт смертності немовлят, %	10,5	9,4	8,2	7,1	6,0
Середня очікувана тривалість життя, років:					
жінки	74,0	76,0	78,0	79,0	79,5
чоловіки	62,2	65,9	68,0	69,7	71,5
Сальдо міграції, тис. осіб	+38	+61	+89	+79	+74
Загальна чисельність населення, тис. осіб на кінець року	45154	42598	40540	38402	36036
Частка осіб у віці 60 років і старше, % на кінець року	20,7	23,2	25,2	28,0	32,5

Аналізуючи основні параметри демографічного прогнозу, можна зробити такі висновки.

1. Сумарний коефіцієнт народжуваності (кількість дітей на одну жінку) прогнозується у 2050 р. на рівні 1,5. Нині значення цього коефіцієнта становить 1,2, тобто навіть до 2050 р. не буде досягнуто прямого заміщення у відтворенні населення в Україні, адже для цього потрібно, щоб значення цього показника було вище 2. Якщо менше, то це свідчить, що Україна перетнула межу зниження народжуваності, за якої відбуваються незворотні демографічні та інші пов'язані з цим процеси (наприклад, у 1896-1900 рр. коефіцієнт народжуваності становив 7,5).

2. Середня очікувана тривалість життя в Україні має зрости. Нині вона становить для чоловіків 68,2 року, для жінок 74,1 року. Передбачається, що тривалість життя в Україні зросте до 2050 р. відповідно до 71,5 та 79,5 року. Тобто очікуване зростання середньої тривалості життя у 2050 р. порівняно з 2007 р. для чоловіків збільшиться на 3,3 років, для жінок — на 5,4 років (еталоном тривалості життя є Японія, де тривалість життя в середньому становить 80 років). Згідно з даними прогнозу, Україні до 2015 р. важко буде досягти середньої тривалості життя понад 75 років, як це передбачено в концепції розвитку світового співтовариства.

3. Загальна чисельність населення в Україні у 2050 р. буде становити лише 36,036 млн. осіб, що на 10,56 млн. осіб менше порівняно з 2007 р. та на 15,86 млн. осіб менше порівняно з 1989 р. Тому смертність буде перевищувати народжуваність, а отже, тенденція до вимирання населення збережеться, хоча цей процес сповільниться.

4. Прогнозована частка осіб у віці 60 років і старше зростатиме з 20,7% у 2010 р. до 32,5% у 2050 р., що негативно позначиться на майбутньому розвитку трудового потенціалу суспільства, адже досить істотно зросте навантаження на працездатне населення (за прогнозом, до 2050 р. на 1000 осіб працездатного віку припадатиме 438 пенсіонерів).

Наведені вище параметри демографічного прогнозу свідчать про покращення основних показників демографічного розвитку країни, але процес депопуляції збережеться, що достатньо негативно вплине на трудовий потенціал суспільства [3].

На сучасному етапі ринкових перетворень важливого значення набуває проблема раціонального використання трудового потенціалу. Для більшості населення України зайнятість — це головне джерело доходів, від її характеру та сфери залежать інтереси людини, її соціальний статус і спосіб життя.

Зайнятість населення становить необхідну умову для його відтворення, повинна бути гарантом у забезпеченні кожним працівником свого добробуту.

В Україні низька ефективність використання та продуктивність сільської праці, а рівень продуктивності праці в аграрному секторі економіки значно відстає від показників розвинутих зарубіжних країн світу. Але поліпшення даної ситуації можливе. Якщо будуть створені необхідні умови, то рівень продуктивності праці в нашій країні, на думку Решитько Т.В., можна підвищити в 4—5 разів. Це дасть змогу поліпшити стан забезпеченості сільського господарства робочою силою [5].

Відповідно до концепції загальнодержавної програми зайнятості населення на 2009—2011 роки відповідальність держави за формування та реалізацію політики у сфері зайнятості населення зумовлює

визначення наступних напрямів щодо створення робочих місць:

- встановлення сприятливого інвестиційного режиму для підприємств усіх форм власності, на яких створюються нові робочі місця;
- надання державної підтримки підприємствам у депресивних регіонах;
- надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам шляхом проведення відповідної цінової та кредитної політики, розвитку несільськогосподарських видів економічної діяльності, зокрема рекреаційно-туристичного підприємництва;
- підтримку самостійної зайнятості населення та розвитку підприємництва;
- створення робочих місць для зайнятості в умовах неповного робочого часу та на умовах аутсорсингу;
- розвиток сезонних робіт;
- впровадження системи лізингу робочої сили [4].

Фактичні дані говорять про те, що у грудні 2008 року кількість зареєстрованих безробітних в Україні зросла на 205 тис. Зокрема, без роботи залишилися 418,3 тис. (49,5%) городян і 426,6 тис. (50,5%) мешканців сільської місцевості. За останні вісім років кількість сільського населення скоротилася на 1,3 млн чоловік. Відомі причини щодо проблемного розвитку сільських територій. До них відносять — неефективність аграрної політики, недостатність та проблеми місцевих бюджетів, низька ефективність аграрного виробництва.

В аграрний сектор протягом 2007—2011 років планується реалізувати інвестиційні проекти на суму 68,8 млн дол. США (347,4 млн грн.) [1].

На рис. 2. представлена модель регіональної концепції щодо зайнятості населення сільськогосподарських регіонів.

Рис. 2. Концепція зайнятості населення сільських територій

Вона складається з модуля нормативно-правової підтримки, визначення категорій безробітного та частково-зайнятого, власника сільського паю; повністю та частково-зайнятого у власному сільському господарстві. Крім цього, до такого модулю відноситься правова підтримка як на рівні держави, так і на рівні регіону.

Другий модуль — формування точок розвитку, що забезпечують зайнятість населення.

Третій модуль — формування покращення іміджу, соціального та культурного рівня життя сільських територій. Це сприяє процесам вкорінення та повернення до села молодого покоління, а також розвитку сільських територій.

Запропоновані модулі можуть бути розвинені та доповнені в процесі подальших досліджень та в залежності від впливу зовнішнього та внутрішнього середовища [4].

Висновки. Таким чином проведені дослідження дають змогу зробити такі висновки:

Для поліпшення демографічної ситуації та продуктивного використання кадрового потенціалу необхідна розробка обґрунтованої регіональної програми розвитку сільських територій; забезпечення державної підтримки аграрного підприємництва й пільг для розвитку малого бізнесу; кредитування заходів щодо створення соціальної інфраструктури та ресурсного забезпечення організаційних заходів щодо формування кадрового потенціалу.

Політика зайнятості повинна ґрунтуватись на чіткій нормативно-правовій базі. Аналіз нинішньої правової бази показав, що вона потребує удосконалення та модернізації.

Література

1. В. Чопенко / Працевлаштоване село // Дзеркало тижня. - №5 (733) 17-20 лютого 2009.

2. Зайнятість сільського населення на сучасному етапі ринкових перетворень / І.І. Чернега // Економіка АПК. – 2008. - №5. – С. 138-142.
3. Компоненти сучасної демографічної кризи в Україні та їх вплив на трудовий потенціал / І. Заюков // Україна: аспекти праці. – 2008. - №4. – С. 41-46.
4. Особливості формування політики зайнятості населення в сільськогосподарських регіонах. / Л.О. Чорна, О.О. Коваленко, О.В. Степанюк // АгроСвіт. – 2009. - №5. – С. 50-52.
5. Решитько Т.В. Проблеми зайнятості сільського населення // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2007. – Вип.2. – Т.1. – С.256-263.
6. Тенденції використання трудових ресурсів і Вінницькій області / М.П. Салтан // Економіка АПК. – 2009. – №8. – С. 129-133.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОМ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА

Донець М.А.

Науковий керівник: Колесов О.С., к.е.н., доцент

В статті розглянуто проблеми управління маркетинговою діяльністю продовольчих компаній на регіональному рівні.

Виробництво продовольства є однією з пріоритетних галузей народного господарства України. Нерозвиненість економічних відносин між товаровиробниками та іншими ринковими суб'єктами, відсутність відповідної інфраструктури збуту, неефективність управління робить продовольчі ринки неповноцінними і не дозволяє вітчизняному товаровиробникові повною мірою скористатися перевагами для поліпшення його економічного стану, для нарощування обсягів виробництва і продажу продовольчих товарів.

Перехід національної економіки до регульованої ринкової системи супроводжується цілою низкою радикальних змін у функціонуванні народногосподарського механізму.

Було б несправедливо говорити про відсутність ринку в умовах командно-адміністративної системи, проте це був монополізований ринок – 97% загальнонаціональної власності знаходилася у володінні держави. Лібералізація економіки дала поштовх для розвитку конкурентного ринку. Конкуренція поряд із попиту, пропозицією та ціною є чи не найважливішими елементами ринкового механізму, його ефективного функціонування. Головним пріоритетом соціально-орієнтованої ринкової економіки є кінцева мета виробництва – споживач. В даному випадку, результатом конкурентної боротьби має стати підвищення якості та зниження ціни готового продукту.

Переважаюча більшість підприємств продовольчого комплексу АПК не здійснила організаційно-економічних змін в своїй виробничій діяльності адекватних змінам зовнішнього середовища. Нездатність господарювати в нових умовах, низька купівельна спроможність населення та ряд факторів макроекономічного плану призвели до збитковості підприємств, які займаються виробництвом продовольства.

Дослідженню проблем функціонування підприємств продовольчого комплексу та їх ефективного вирішення присвячено цілий ряд робіт вітчизняних науковців, зокрема, Балабанова Г. В., Березовського П., Бровко Л.І., Зимовця В., Котікова В. П., Саблука П. Т., Шпичака О. М. та інших.

Ринок є динамічною системою, яка постійно змінюється в часі та просторі. Проблеми формування та функціонування ринків продовольства в Україні та закордоном досліджувалися багатьма вченими. Проте значні проблеми у сфері маркетингової діяльності, особливо на регіональних ринках залишаються недостатньо розробленими. Це стосується проблем взаємовідносин між складовими маркетингового ланцюга, збалансування попиту та пропозиції, прогнозування розвитку регіонального зернопродуктового підкомплексу, організації маркетингової інфраструктури регіону.

Термін "маркетинг" (від англ. "market" - ринок), що буквально означає ринкову діяльність, роботу з ринком, з'явився в економічній літературі США на початку ХХ сторіччя. За цей час було розроблено безліч визначень маркетингу: від самих коротких до розгорнутих і деталізованих, що охоплюють цілі, принципи, функції і методи маркетингу [3].

Ми визначаємо сучасний маркетинг як філософію, концепцію, особливу функцію і стиль управління організацією. Таке управління припускає, що досягнення кінцевої мети організації здійснюється завдяки максимальному задоволенню потреб і активному впливу організації на їхній розвиток. Погоджуються із даним твердженням визначення вітчизняних вчених: „Маркетинг є видом підприємницької діяльності, це галузь господарського управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства, спрямована на задоволення існуючих потреб споживачів та виявлення і задоволення нових, шляхом послідовних дій – функцій, застосування яких дозволяє підприємствам зорієнтувати виробничу діяльність відповідно вимог ринку, виробити конкурентоспроможний товар, обрати ефективний канал збуту, скоротити час просування товару до споживача, поряд із наданням повної інформації про товар та його переваги у порівнянні з аналогічними на